DE GEMEENTEN IN GELDERLAND EN BURGERPARTICIPATIE
TRENDS IN DE COALITIEAKKOORDEN 2022-2026

Waar gaat het over?

De gemeenteraadsverkiezingen zijn geweest (maart 2022) en de nieuwe gemeentebesturen hebben hun beleidsvoornemens beschreven in de coalitieakkoorden. Wat zeggen die akkoorden over burgerparticipatie, als onderdeel van democratische vernieuwing?

Wat zijn de hoofdlijnen?

Alle gemeenten geven aan dat zij burgers meer en vroegtijdiger willen betrekken bij hun plannen. De lage opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen, de grote opgaven (energietransitie, omgevingswet) en de toename van zowel mondiger als meer afzijdige burgers zijn de redenen.

De gemeenten willen meer wijk- en dorpsgericht gaan werken en burgers invloed geven op hun directe leefomgeving. Dit gebeurt via wijkagenda's en dorpsontwikkelingsplannen en betrokkenheid bij de invoering van de omgevingswet en de energie- en warmtetransitie.

De meeste gemeenten stellen zich open voor concrete initiatieven van burgers in hun wijk of dorp. Een tiental spreekt over het uitdaagrecht, waarbij burgers gemeenten kunnen uitdagen als zij denken gemeenschapstaken beter, efficiënter en goedkoper te kunnen uitvoeren.

Twee derde van de gemeenten heeft een portefeuillehouder burgerparticipatie, soms gekoppeld aan communicatie. Vaak een wethouder, soms een burgemeester. Daardoor is er een bestuurlijke verantwoordelijke voor de kwaliteit van burgerparticipatie.

Een derde van de gemeenten wil aan de slag met nieuwe vormen van burgerparticipatie, vooral ook om jongeren en burgers met afstand tot de politiek te betrekken. Ongeveer tien gemeenten gaan experimenteren met het burgerberaad, waarbij gelote burgers advies geven over een thema.

Ongeveer een derde van de gemeenten geeft nadrukkelijk aan dat zij de gemeenteraad in een sterkere positie wil brengen, onder meer door startnoties, het opstellen van een raadsagenda en in het algemeen meer open debatten.

Wat bevelen wij gemeenten aan?

- *Bezin u periodiek op burgerparticipatie, evalueer de ontwikkelingen in uw gemeente en bespreek ze samen met de burgers, maak een collegelid verantwoordelijk, betrek de gemeenteraad en pas indien nodig het beleid of de (participatie)verordening aan.*
- *Experimenteer met andersoortige vormen van participatie, vooral gericht op het betrekken van afzijdige burgers, zodat ook zij hun inbreng kunnen leveren en meedoen.*
- *Bied voldoende informatie en ondersteuning aan burgers die willen meedenken of meedoen, bijvoorbeeld door meerdere scenario's. Overweeg ook een regionaal burgerberaad.*
- *Denk goed na over de verhouding tussen burger(organisaties) en de gemeente en instellingen in de wijk of het dorp.*
- *Versterk de positie van gemeenteraden met meer ondersteuning en informatie. Vergroot de invloed van gemeenteraden op het beleid in regionale samenwerkingen.*

Dit is een korte versie van een notitie, op te vragen bij Henk Beltman. De leefbaarheidsalliantie Gelderland bestaat uit vier door de provincie gesubsidieerde samenwerkende organisaties: Vereniging Dorpshuizen Kleine Kernen Gelderland, Plattelandsjongeren Gelderland, Spectrum, partner met elan, en Zorgbelang Inclusief. De alliantie stimuleert en ondersteunt burgerparticipatie in brede zin. Meer informatie via ***henkbeltman@zorgbelanginclusief.nl****.*

Leefbaarheids-alliantie Gelderland

VIJF GEMEENTEN

Zutphen

'Wij willen in Zutphen en Warnsveld de lokale democratie vernieuwen, en inwoners meer invloed geven op de dingen die hen direct aangaan'. Dat vraagt om een verandering in houding van alle betrokkenen, meer naar buiten, gericht op samenwerking en openheid voor inwonersinitiatieven.

De gemeenteraad stelt een democratiseringsagenda op met: afspraken over vernieuwing van de lokale democratie; een aanvalsplan om zoveel mogelijk inwoners te betrekken; nieuwe spelregels voor samenwerken en meebeslissen. Dit wordt vastgelegd in een participatieverordening. De gemeente gaat werken met burgerberaden, de eerste gaat over de energietransitie. De Omgevingswet is een kans om inwoners beter te betrekken bij de ontwikkelingen in hun wijk of dorp. Er is een wethouder 'programma's/projecten inwonersparticipatie'.

Nijmegen

Het college zoekt naar een nieuwe manier van werken waarbij inwoners worden betrokken bij de besluitvorming, en wil zo werken aan democratische vernieuwing. Zij heeft oog voor moeilijk te bereiken doelgroepen en wil daarom inwoners uitnodigen via een steekproef uit de gemeentelijke basisadministratie, om zo te komen tot een afgewogen vertegenwoordiging.

Ook zoekt zij andere vormen van burgerbetrokkenheid (games, visualisaties of simulaties). Het uitdaagrecht wordt ingevoerd. De Omgevingswet versterkt de participatie in het ruimtelijk domein. Er komt een inwonerberaad voor in ieder geval de energie- en warmtetransitie. Ook een prereferendum is mogelijk (inwoners kunnen kiezen uit meerdere opties, voorafgaand aan het opstellen van een raadsvoorstel). Er is een wethouder participatie.

Buren

Het college wil meer samenwerken met de gemeenschap, wijkgericht werken en inwoners actiever betrekken bij de inrichting van hun leefomgeving. Zij stimuleert inwonersinitiatieven en verhoogt het leefbaarheidsbudget. Op basis van het wetsvoorstel participatie decentraal niveau gaat zij een participatieverordening opstellen, met daarin het uitdaagrecht.

Het college gaat werken met startnotities voor de gemeenteraad, onder meer over spelregels rond burger- en overheidsparticipatie. Via een burgerpeilingstool wil het college in contact komen met inwoners en hun mening over verschillende onderwerpen peilen. Ook gaat zij kernagenda's opstellen voor de verschillende wijken. Voor de warmtevisie wil het college samen met inwoners per kern kijken wat de goede aanpak is. Er is een wethouder inwonersparticipatie.

Culemborg

Het college wil een participatievisie en een participatieverordening opstellen die goede participatie borgen. Zij wil met de gemeenteraad en de stad werken aan een samenwerkingsagenda. Het college ziet ruimte voor nieuwe vormen van lokale democratie, zoals een burgerbegroting op wijk- of stadsniveau en een door loting samengesteld klimaatberaad. Ook onderzoekt zij mogelijkheden om jongeren een stem te geven.

Verder wil het college experimenteren met meer eigen verantwoordelijkheid en gedeeld eigenaarschap van inwoners voor hun eigen leefomgeving en hen ruimte bieden voor initiatieven. De agenda voor de energietransitie wil zij tot stand brengen met inbreng van inwoners. De gemeenteraad gaat vaker/meer in gesprek met de burgers. Er is een portefeuillehouder burgerparticipatie.

Wageningen

Het college gaat bij de start van projecten en processen aangeven hoe en op welke onderdelen inwoners en relevante groepen betrokken gaan worden. Zij wil experimenteren met (nieuwe) vormen van democratische besluitvorming, zoals een burgerberaad en een gebiedsgerichte aanpak via een wijkagenda/wijkbudget. Een participatieverordening/beleid wordt vastgesteld. Er komt een lokale gereedschapskist van participatieve instrumenten.

Een werkgroep van gemeenteraadsleden en vertegenwoordigers van de ambtelijke organisatie en het college ziet toe op de realisatie van één of meer pilotprojecten op het gebied van democratische vernieuwing.
Er komt tenminste één project voor gebiedsgerichte aanpak.
De rol van de gemeenteraad zal versterkt worden. Er is een wethouder democratische vernieuwing.

